

STATUSRAPPORT

FORÆLDREFORENINGEN BRUG FOLKESKOLEN
2009-2011

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Indledning.....	3
2. Opsummering af Brug Folkeskolens arbejde og resultater 2009-2011.....	4
3. Rekruttering	7
3.1. Udvikling og resultater på Brug Folkeskolens fokusskoler	8
3.2. Opgørelse af forandring i elevsammensætningen	8
3.3. En kvalitativ vurdering af Brug Folkeskolens effekt	11
3.4. Spørgeskemaundersøgelse.....	13
3.5. Forankring af rekrutteringsarbejdet.....	14
3.6. Fokus på forankring	18
4. Fastholdelse	19
4.1. Eksempler på aktiviteter.....	20
4.2. Udvikling og udfordringer.....	25
5. Foreningen	27
6. Kampagner	28
7. Hjemmesiden, nyhedsbreve og facebook.....	30
8. Politik og forvaltning.....	31
9. Samarbejde, vidensindsamling og vidensdeling.....	32
10. Presse	35
11. Kontor og personale	36
12. Brug Folkeskolen fremadrettet	37

DEL 2: BILAG

Bilag 1: Kvantitativ opgørelse af rekruttering og forandring i elevsammensætningen i perioden 2009-2011.

Bilag 2: Interviewundersøgelse af Brug Folkeskolens arbejde 2009-2011. En kvalitativ vurdering af Brug Folkeskolens effekt.

Bilag 3: Spørgeskemaundersøgelse 2011

Bilag 4: Årsrapport for Brug Folkeskolen på Amager 2011

Bilag 5: Årsrapport for Brug Folkeskolen i Bispebjerg 2011

Bilag 6: Årsrapport for Brug Folkeskolen på Nørrebro 2011

Bilag 7: Evaluering af Brug Folkeskolens projektperiode 2009-2011 udarbejdet af evaluator Tove Rasmussen.

1. INDLEDNING

FORÆLDREFORENINGEN BRUG FOLKESKOLEN afsluttede med udgangen af 2011 en treårig projektperiode, hvor vi i de tre københavnske bydele Amager, Bispebjerg og Nørrebro har arbejdet med rekruttering og fastholdelse af elever i folkeskolerne. Denne rapport samler vores resultater gennem de tre år.

VORES FORMÅL

Vores hovedformål er at arbejde med løsningsmodeller for bekæmpelse af segregering på lokale folkeskoler i socialt udsatte områder i København. Vi sætter folkeskolen positivt på dagsordenen og arbejder derved for at flere forældre vælger skolerne, så skolerne får bæredygtige elevsammensætninger¹.

¹ Med bæredygtig elevsammensætning mener vi, at elevsammensætningen på en skole eller i en klasse er således, at der ikke er en overvægt af børn med en svag socio-økonomisk baggrund. I den sammenhæng vil vi referere til COWIs definition *svag hjemmebaggrund*. Børn med en svag hjemmebaggrund er kendetegnet ved at vokse op i en familie, hvor to eller tre af følgende faktorer præger hjemmet: At ingen af forældrene har en kompetencegivende uddannelse, dvs. hverken en faglig eller en videregående boglig uddannelse, at mindst en af forældrene i hovedsagen lever af

Vores indgangsvinkel er forældreinddragelse som en løsningsmodel for udfordringerne på socialt og etnisk mangfoldige skoler, da forældres engagement er en afgørende faktor for at modvirke segregering og for at styrke elevernes læring. Vores indsats handler sideløbende om at skabe social sammenhængskraft i vores lokalsamfund, der kommer via det kendskab og fællesskab, der opstår mellem børn og voksne på og omkring de lokale folkeskoler. Denne sammenhængskraft har således betydning i forhold til at skabe mere tryghed i socialt udsatte områder.

Vi har i projektperioden 2009-2012 modtaget midler fra Egmontfonden, det tidligere Integrationsministerium og Københavns Kommune, hvilket har betydet, at vi har haft et sekretariat med tre bydelsmedarbejdere og en projektleder.

DET SÆRLIGE VED BRUG FOLKESKOLEN

En af de store styrker ved Forældreforeningen Brug Folkeskolen er, at vi forener praksisniveauets viden fra forældre og skoler med det politiske/administrative niveau og relevant forskning. Både foreningens frivillige og ansatte er forældre, der selv bruger folkeskolen. Det giver os en særlig kompetence og legitimitet i arbejdet med andre forældre og folkeskolens interesser. Vi er desuden en stemme for forældre på de skoler, hvor forældrene ikke tidligere har været så markante og højtråbende.

Vores force er, at vi kan sætte hverdagens erfaringer i spil i vores arbejde med aktioner og indsatser, der igen kan generere en viden, der bringer skolerne videre. Vores netværksmetode og vedholdende kontakt med skolerne sikrer implementering og dermed reel ændring af praksis omkring forældreinddragelse og forældreengagement. Hermed sikres også, at forældregruppen på den enkelte skole selv er med til at definere indholdet af forældresamarbejdet.

DENNE RAPPORT

I denne rapport har vi samlet erfaringer og resultater fra projektperioden. Vi har udover vores egen afrapportering fået foretaget en ekstern evaluering af evaluators Tove Rasmussen. Vi har bedt evaluatoren om at sætte fokus på områder i foreningens og projektets arbejde, hvor der er udfordringer, og hvor vi kan udvikle os. Evalueringen er vedlagt som bilag. Vi har desuden selv foretaget en spørgeskemaundersøgelse og en interviewundersøgelse, hvor vi har stillet en række spørgsmål til vores samarbejdspartnere på skolerne, det vi har kaldt skolernes forandringsagenter. Spørgeskema- og interviewundersøgelsens resultater kommenteres her i rapporten og er vedlagt som bilag. Hvis man ønsker at vide mere om de tre bydeles aktiviteter, er de tre bydeles årsrapporter for 2011 også vedlagt som bilag til denne rapport.

kontanthjælp eller førtidspension, og at barnet ikke bor hos far eller mor (jf. s. 141-142 i *Den sociale smeltedigel*. Olsen 2009, Forlaget Sohn). Derudover har forskerne ved Århus Universitet Simon Calmar Andersen og Mette K. Thomsen påvist, at andelen af tosprogede elever i en klasse helst ikke skal overstige 50 %, hvis det ikke skal påvirke elevernes faglige resultater.

2. OPSUMMERING AF BRUG FOLKESKOLENS RESULTATER OG AKTIVITETER 2009-2012

Vores resultater:

- Stor effekt for vores samarbejdsskoler arbejde med rekruttering af nye forældre og elever. En spørgeskemaundersøgelse til forældre, skoler og forvaltning udarbejdet i 2012 viser, at særligt vores aktiviteter med forældrenetværk og netværksmøder har stor effekt. Derudover har børnehavebesøg og Brug Folkeskolens arbejde for at gøre skolerne mere synlige i deres lokalområde også en effekt for rekrutteringen til den enkelte skole.
- Positiv udvikling i forhold til etnisk og socialt blandede elevsammensætninger på de syv skoler Brug Folkeskolen har samarbejdet med de sidste tre år. Vurderingen er foretaget på baggrund af en kvantitativ analyse af data om skolernes antal elever med vestlig og ikke-vestlig baggrund² fra 2007-2011.

² Kategorierne vestlig og ikke-vestlig er brugt, fordi det er i disse kategorier Københavns Kommune har opgjort data for antal elever i skolerne.

- På baggrund af en kvalitativ undersøgelse af Brug Folkeskolens effekt fra 2012, kan det konkluderes, at den positive udvikling i elevsammensætningerne skyldes, at Brug Folkeskolen er lykkedes med fire faktorer:
 - at ramme målgruppen af etnisk danske forældre, der overvejer andre skolevalg end den lokale folkeskole
 - at skabe videndeling på tværs af skoler
 - at styrke samarbejdet mellem børnehaver og skoler
 - at sætte segregering på den lokalpolitiske dagsorden

Vores aktiviteter spænder over:

- Intervention og aktioner, der fremmer søgning til folkeskoler i skoledistrikter, der har mange socialt udfordrede familier: Arrangementer i børnehaver og på skoler, facilitering af forældrenetværk, dialog og information.
- Interventioner og aktioner, der støtter forældre i at engagere sig på mangfoldige skoler, hvor forældresamarbejde er udfordrende og kræver stor indsats. Vi har iværksat workshops, konference og støtte af kontaktfarældre på skolerne.
- Fremme af en skolekultur og professionel kultur, hvor der er plads til og facilitering af forældreengagement og udnyttelse af forældrenes ressourcer i skolens virke samt udvikling via konsultation og udviklingsarbejde med skolernes lærere, ledere og bestyrelser. Både med henblik på rekruttering af elever og fastholdelse efter skolestart: Vidensdeling og formidling af forældreperspektiver til skoleledere, lærere og skolebestyrelser. Vi har gennemført en frafaldsanalyse på Nørrebro i 2011.
- Forslag og bidrag til det politiske og administrative arbejde samt til almen debat mhp. at løse udfordringer med etnisk og socialt segregerede skoler: Debatmøder, sparring, udveksling og udvikling, samt arbejde i Københavnermanifestgruppen.
- Vidensindsamling og vidensdeling nationalt og internationalt.

Brug Folkeskolens konference om forældreinddragelse 2011

3. REKRUTTERING

Brug Folkeskolens hovedformål har fra begyndelsen været aktiviteter, der får flere forældre til at vælge den lokale folkeskole. Vi besøger børnehaver til forældremøder og førskolemøder, hvor forældre fra de lokale folkeskoler fortæller om deres egne overvejelser omkring skolevalg og deres faktiske erfaringer med deres børns skole. Vi danner og faciliterer netværk mellem forældre, hvilket styrker forældrene i deres skolevalg, fordi de oplever, at de ikke er alene om at vælge den lokale folkeskole til. Vi arrangerer netværksmøder på skolerne, hvor vi sammen med skolerne inviterer forældrene indenfor til skolesnak og kulturelle aktiviteter, hvor forældrene kan opleve skolen indefra. Vi udsender elektroniske og trykte nyhedsbreve, hvor vi fortæller de gode historier om skolerne, ligesom vi producerer artikler til Brug Folkeskolens hjemmeside. Vi har desuden mindst én stor kampagneaktivitet årligt i forbindelse med en aktionsdag for folkeskolen. Vores arbejde har omfattet 20 skoler i alt, hvoraf den intensive indsats har foregået på syv skoler. Læs om de konkrete aktiviteter for 2011 i bydelenes rapporter, bilag 4-6.

Netværksmøde på Blågård Skole 2010

3.1. UDVIKLING OG RESULTATER PÅ VORES FOKUSSKOLER

Der er stor forskel på de tre bydele, som Brug Folkeskolen har arbejdet i gennem denne treårige periode, og derfor er det svært at tale om en samlet udvikling i Brug Folkeskolens arbejde. De varianser, der er tale om, spænder fra store forskelle i bydelenes demografi, skoler berørt af skolesammenlægninger og distriktsændringer. I enkelte tilfælde kan ydre omstændigheder, som f.eks. bandekrigen på Nørrebro, offentliggørelse af ranglister fra Undervisningsministeriet mv. have betydning for udviklingen i skolernes mulighed for og evne til at tiltrække elever med stærk hjemmebaggrund. For at give et retmæssigt og nuanceret billede af Brug Folkeskolens arbejde og effekt gennemgås de tre bydele hver for sig.

3.2. OPGØRELSE AF FORANDRING I ELEVSAMMENSÆTNINGEN

Her følger en opgørelse af antal elever i indskoling og andel heraf med ikke-vestlig baggrund før og efter Brug Folkeskolens treårige projekt med afsæt i en kvantitativ vurdering.

På baggrund af en opgørelse af det samlede antal elever i de syv skoler på Nørrebro, i Bispebjerg og på Amager som Brug Folkeskolen har arbejdet med i projektperioden fra 2009 til og med 2011 beskrives kort de tendenser, der gør sig gældende. Gennem projektperioden er skolernes distrikter løbende blevet ændret, og der er sket skolesammenlægninger nogle steder. Det er derfor ikke muligt entydigt at aflæse Brug Folkeskolens effekt via disse data. Se Bilag 2 for uddybende information, om udviklingen på hver enkelt skole.

AMAGER

Brug Folkeskolen har på Amager primært fokuseret sit arbejde på Amager Fælled Skole, Lergravsparkens Skole og Dyvekeskolen. Amager Fælled Skole har haft en markant udvikling både i forhold til et øget antal elever i indskolingen og en lavere andel af elever med ikke-vestlig baggrund. Dette skyldes, at skolen gennem hele projektperioden har været i en positiv udvikling, hvor faktorer som en proaktiv skoleleder, ny profil og engagerede forældre, hvoraf nogle har været meget engagerede i Brug Folkeskolen, har skabt disse markante forandringer. Lergravsparkens Skole er ligeledes i en rigtig fornuftig udvikling, men arbejdet på skolen handlede i starten af projektperioden om at stabilisere elevantallet efter en skolesammenlægning og under en længerevarende fysisk renovering af skolen. Antallet af elever i indskolingen på Lergravsparkens Skole er fastholdt og seneste tal fra skoleindskrivning 2011/2012 indikerer en stigning. Andelen af elever med ikke-vestlige baggrund er fastholdt på et niveau, der afspejler skolens distrikt. Dyvekeskolen har ikke oplevet samme positive udvikling som de to andre skoler på Amager, hvilket dels skyldes at Dyvekeskolens situation har været sværere at vende pga. et mindre distrikt og derved færre forældre at komme i dialog med. Derudover er Dyvekeskolen en del af fire-skolesamarbejdet på Amager, hvortil der har været knyttet mange negative historier og bekymringer, hvilket har påvirket arbejdet på skolen. Dyvekeskolen er ved projektets afslutning i en situation, hvor det er lykkedes at fastholde og tiltrække en gruppe engagerede forældre, samtidig er skolen ved at lægge sidste hånd på udviklingen af en

ny profil og fire-skolesamarbejdet er ved at være tilrettelagt, så det for alvor kan etableres. Forudsætningerne er således til stede for at skolen, med en massiv indsats, kan sætte skub i en positiv udvikling.

Den samlede vurdering af arbejdet på alle syv skoler er, at arbejdet med at få en mere etnisk og socialt blandet elevsammensætning er lykkedes på tværs af bydele og skoler. Således er andelen af elever med ikke-vestlig baggrund faldet på mange af skolerne og fastholdt på samme niveau på enkelte skoler.

BISPEBJERG

I Bispebjerg har Brug Folkeskolen fokuseret på Tagensbo Skole og Grøndalsvængets Skole. På Tagensbo Skole er antallet af elever i indskolingen faldet. Andelen af elever med ikke-vestlig baggrund er på samme niveau, som da projektet startede. Tagensbo Skoles udvikling har gennem projektperioden vist sig svær at vende, da det har været en udfordring at finde en stabil forældregruppe, som vil og kan engagere sig i arbejdet på skolen. Tagensbo Skole fik i 2011 ny skoleleder, som har et stort fokus på rekruttering, og det er Brug Folkeskolens vurdering, at dette kan gøre en forskel for den fremtidige udvikling på skolen, men det vil kræve en massiv og vedholdende indsats. På Grøndalsvængets Skole har der gennem projektperioden været en langsom, men positiv udvikling imod en bæredygtig elevsammensætning, og antallet af elever i indskolingen har gennem hele perioden været fornuftig.

NØRREBRO

På Nørrebro har Brug Folkeskolen fokuseret sin indsats på Rådmandsgade Skole og Blågård Skole. Rådmandsgade Skole er i en solid udvikling, hvor andelen af elever med ikke-vestlig baggrund er faldende grundet en stigning i antallet af elever med etnisk dansk baggrund³. Antallet af elever i indskolingen er dog ikke steget samlet set, hvilket skyldes at skolen, med tilladelse fra forvaltningen, de sidste to år har fået lov til at være tresporet frem for firesporet, da det vurderes at give bedre forudsætninger for at lave bæredygtige klasser i forhold til elevsammensætningen. På Blågård Skole er det samlede antal elever faldet gennem projektperioden: Skolen har haft nogle turbulente år med en skolesammenlægning i 2009, bandekrig i området og en hård medfart i pressen i foråret 2011 på grund af dårlige afgangsprøveresultater for 2009, og elevnedgangen kan formentlig skyldes disse omstændigheder. Skolen er dog perioden igennem lykkedes med at tiltrække en gruppe etnisk danske børn i indskolingen, og har ved projektafslutningen en elevsammensætning, der afspejler distriktets befolkningssammensætning.

3.3. EN KVALITATIV VURDERING AF BF'S EFFEKT

Brug Folkeskolen har udarbejdet en kvalitativ analyse som supplement til ovenstående data for skolerne, som nuancerer og uddyber, hvilken effekt Brug Folkeskolens arbejde har haft og hvilke andre faktorer, der har spillet ind på skolernes udvikling. Vi har interviewet skoleledere og børnehaveklasseledere på tre af vores indsatsskoler, én i hver bydel. Se bilag 3 for uddybende viden om den kvalitative analyse.

³ Efter projektperiodens afslutning har Københavns Kommunes borgerrepræsentation besluttet, at lukke Hillerødgade Skole og overføre skolens elever til Rådmandsgade Skole. Det betyder, at skolens andel af tosprogede elever kommer over 80 % igen og tegner et billede af, at skævheden i elevfordeling igen er stigende på Nørrebro folkeskoler, hvor to folkeskoler nu har en vigende andel tosprogede elever og er på vej ned under de 20 %.

Den samlede konklusion på baggrund af denne kvalitative analyse er, at Brug Folkeskolen primært har haft en effekt i forhold til elevsammensætningen på de enkelte skoler. Nogle af skolerne har oplevet elevfremgang, mens andre ikke har og derfor kan selve målet om øget søgning og fastholdelse på mangfoldige folkeskoler ikke siges at være entydigt opfyldt. Når dette overordnede mål ikke er nået på alle skoler, handler det om, at der er så store lokale og demografiske forskelle skolerne imellem, f.eks. om hvor stort og bredt et elevgrundlag, der er at rekruttere fra. Men det er lykkedes Brug Folkeskolen gennem netværksarbejdet at ramme målgruppen af etnisk danske forældre, og der er etableret en solid grobund for at denne udvikling kan fortsætte. Det er også lykkedes for Brug Folkeskolen udover sin direkte indflydelse på forældrenes skolevalg at sætte fokus på forældrenes mulighed for at indtage rollen som ambassadør for deres barns skole, at skabe vidensdeling på tværs af skoler, at styrke samarbejdet mellem børnehaver og skoler og at sætte segregeringen i skolesystemet på den politiske dagsorden. Alle faktorer har indirekte indflydelse på søgningen og fastholdelsen af elever på Københavns mangfoldige folkeskoler i Bispebjerg, på Amager og Nørrebro.

Samtidig er det relevant at forholde sig til, at Brug Folkeskolens arbejde foregår i en virkelighed, hvor scenariet ikke ville være status quo uden Brug Folkeskolens tiltag. Tilkendegivelserne fra skolelederne understreger dette:

"Jeg ser sådan på det, at hvis ikke det her arbejde var kommet i gang for 6-7 år siden, så havde Hellig Kors Skole [Blågård Skole] nok været en skole i en fuldstændig parallel situation med Klostervænget Skole og Hillerødgade Skole i dag. Det blev vi ikke."..." Både Klostervænget og Hillerødgade⁴ har jo stort set ingen børn, de har sådan set meget god undervisning, men de er marginaliserede." Klaus Mygind, skoleleder Blågård Skole.

For spørgsmålet er naturligvis ikke kun, hvilke forandringer Brug Folkeskolens projekt har medført, men også hvilke scenarier projektet har været med til at forhindre:

"...vi har ikke fået en ren tosproget skole, vi kunne gøre sådan her (knipser med fingrene) og så ville man fylde den her skole med tosprogede børn, og så havde de danske forældre trukket sig." Per Flemming Jørgensen, skoleleder på Grøndalsvængets Skole."

Brug Folkeskolens indsats beskrives af respondenterne i interviewundersøgelsen som "ringe i vandet", der langsomt breder sig, som "stolper der sættes i en udviklingsfase" og som "en investering over tid". Men effekten af projektet skal ses i relief af, hvordan scenariet for skolerne ville have udviklet sig uden foreningens tiltag, hvor der er en reel og overhængende fare for, at skolerne marginaliseres den sociale slagside ned af og uden reel tilknytning til kvarterets forskellige forældregrupper. Brug Folkeskolen har arbejdet for at fastholde, styrke og udvikle de mangfoldige folkeskoler i København, og skabe fokus på en af folkeskolens kerneværdier - folkeskolen som et solidt løsningsforslag til lokalt at modvirke og mindske den voksende segregering i det københavnske skolevæsen.

⁴ Hillerødgade Skole og Klostervænget Skole er begge heldagsskoler med et lille elevoptag. Efter projektets afslutning har Borgerrepræsentationen i Københavns Kommune indstillet til at Hillerødgade Skole lukkes i 2013.

3.4. SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE AF BRUG FOLKESKOLENS EFFEKT

Brug Folkeskolen har i februar 2012 gennemført en anonym spørgeskemaundersøgelse for forandringsagenter, der består af forældre, personale på skoler og i forvaltningen, som alle har samarbejdet eller haft kontakt med Brug Folkeskolen. Hensigten med undersøgelsen har været at vurdere, hvordan foreningens arbejde har påvirket og udviklet skolernes rekrutterings- og fastholdelsesarbejde. 20 respondenter har besvaret spørgeskemaet. Succeskriteriet for samarbejdet med forandringsagenterne var, at der kunne måles en positiv udvikling på min. halvdelen af de undersøgte områder, og at der ikke blev målt tilbagegang. For uddybning se bilag 4.

Brug Folkeskolen har i spørgeskemaundersøgelsen spurgt ind til skolernes arbejde med rekruttering herunder forældrenetværk, børnehavesbesøg og skolens synlighed i lokalområdet samt fastholdelse herunder arrangementer for kontaktfarældre, forældresamarbejde og sociale relationer på skolen. På baggrund af respondenternes svar spores en positiv udvikling på alle disse områder.

Fremgangen er størst i forhold til skolernes arbejde med rekruttering, herunder er det arbejdet med forældrenetværk og afholdelse af netværksmøder for kommende skoleforældre, der vurderes at have størst effekt, mens både børnehavesbesøg og skolernes synlighed i lokalområdet også vurderes at have effekt. Skolernes arbejde med fastholdelse vurderes at være i en positiv udvikling på baggrund af Brug Folkeskolens arbejde, men udviklingen er ikke så markant som for skolernes arbejde med rekruttering.

I den samlede vurdering af Brug Folkeskolens arbejde vurderer 70 %, at foreningens arbejde har haft stor effekt eller effekt for rekrutteringen til skolen. Kun 5 % vurderer, at foreningens arbejde ikke har haft effekt. I forhold til foreningens effekt for fastholdelsen af elever på skolerne, vurderer 45 %, at foreningens arbejde har haft stor effekt eller effekt, mens 30 % vurderer, at foreningens arbejde har haft lille effekt og 5 % vurderer, at projektet ikke har haft effekt.

Målet om en positiv udvikling for skolernes arbejde med rekruttering og fastholdelse må, på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen, vurderes at være nået tilfredsstillende.

To kåde forårsdreng med Brug Folkeskolens balloner fra Nørrebro Festival 2011

3.5. FORANKRING AF BF's REKRUTTERINGSARBEJDE

Et af målene for Brug Folkeskolens arbejde i den treårige periode har været at arbejde for, at skolerne forankrer rekrutteringsmetoderne i egen praksis, så de selv gradvist overtager organiseringen og udførelsen af børnehavebesøg og netværksmøder på skolerne.

I den proces er Nørrebro længst som bydel, hvilket er naturligt eftersom Brug Folkeskolen startede her, og foreningen nu har arbejdet i bydelen i ni år. Foreningen har samarbejdet med skolerne over en lang periode, således at både lærere og ledere har oplevet det positive udbytte af arbejdet og selv har gjort sig mange erfaringer med det. Amager og Bispebjerg er godt på vej, men vi må konstatere, at det er en proces, der tager tid at forankre, både fordi skoler er meget forskellige med forskellige prioriteringer, men også fordi, at rekrutteringsarbejdet i sig selv er en tidskrævende aktivitet, der kræver meget organisering, som det kan være svært at finde ressourcer og midler til i en travl skolehverdag.

AMAGER

På Amager har indsatsen koncentreret sig om Amager Fælled Skole, Lergravsparkens Skole og

Dyvekeskolen. Brug Folkeskolen har dog også haft fokus på Sønderbro Skole, Sundbyøster Skole og Peder Lykke skolen i rekrutteringsarbejdet.

Brug Folkeskolen har haft et tæt samarbejde med Amager Fælled Skole omkring rekrutteringsindsatsen, som både frivillige forældre fra Brug Folkeskolen og skolens leder og børnehaveklasselærere har deltaget i. Skolen har fokus på rekruttering og har gennem samarbejdet med Brug Folkeskolen udviklet deres syn på og mulighed for at bruge forældre som ambassadører for skolen. Selve organiseringen af forældres deltagelse i skolecafeer og forældremøder i børnehaver er sket via Brug Folkeskolen. Vores vurdering er, at skolens store fokus på rekruttering giver gode forudsætninger for at arbejde med en reel implementering af rekrutteringsarbejdet til skolen selv, men det vil kræve en periodevis overdragelse.

På Lergravsparkens Skole har Brug Folkeskolen flere engagerede forældre og et godt samarbejde med skolebestyrelsen. Gennem projektet er desuden etableret et godt samarbejde med skoleledelsen, der har fortsat større fokus på skolens indsats med rekruttering. Skolen var før projektets start gennem en sammenlægning og har været under renovation indtil 2011, hvilket har betydet at dialogen med forældre i distriktet har været påvirket af disse faktorer. I 2011 synes rekrutteringsarbejdet for alvor at begynde at bære frugt samtidig med, at skolen er landet på sine ben efter sammenlægning og renovering. Skolen har via solide forældrekræfter og et godt samarbejde med skoleledelsen fornuftige forudsætninger for, at der kan ske en periodevis overdragelse af organiseringen af forældre i rekrutteringsarbejdet som ellers er forløbet gennem Brug Folkeskolen.

Indsatsen på Dyvekeskolen har været præget af frustration omkring det nye fireskolesamarbejde på Amager, hvor særligt Dyvekeskolen er blevet negativt italesat af forældre på andre skoler i lokalområdet. Desuden har uklarhed omkring den kommende profil skabt bekymringer blandt kommende skoleforældre. I 2011 er profilen faldet på plads, og skolen er ved at være klar til at implementere denne fra skoleåret 2012/2013. Samtidig har Dyvekeskolen haft et lille distrikt med få elever, der i 2011 er blevet gjort større. Der ligger en stor indsats i, at rekrutteringsindsatsen når ud til de nye dele af skolens distrikt. BF's vurdering er, at der fortsat er stort behov for en indsats omkring rekruttering på skolen.

BISPEBJERG

I Bispebjerg har arbejdet koncentreret sig om Tagensbo Skole, der også har været gennem en hård sammenlægningsproces, og Grøndalsvængets Skole med nogle små udstikkere til Lundehusskolen.

På Tagensbo skole har det primært, i første halvdel af projektperioden, været et samarbejde mellem Brug Folkeskolen i Bispebjergs projektmedarbejder og skolens integrationsvejleder, der har ført til en række børnehavebesøg og netværksmøder. I starten af projektperioden oplevede vi i Bispebjerg en stor udfordring med at komme igennem til børnehavernes ledere, da de ikke rigtig troede på projektet og afviste, at det ville nytte noget. De mente ikke, at forældrene ville deltage i hverken forældremøder i institutionen eller skrive deres barn op til skolen. Ved projektets afslutning oplever vi dog, at institutionslederne og ansatte i en vis udstrækning har ændret holdning. Institutionerne har fået et godt kendskab til Brug Folkeskolen og dens formål og et godt samarbejde er blevet etableret. Det betyder, at den nye skoleleder, der kom til skolen i april 2011, har kunnet gå mere direkte ind i institutionerne, som har været åbne overfor informationer fra og om skolen. Skolelederen har imidlertid også ønsket i langt højere

grad at styre møderne selv og ikke tage forældre med ud. Der er i løbet af den treårige projektperiode kommet en stigende positiv opmærksomhed omkring Tagensbo Skole, men der er stadig et stort arbejde, der skal gøres. Nybyggede boligkvarterer i Tagensbo Skoles distrikt, har bragt en ny forældregruppe til området. I 2011 er der arbejdet målrettet for at invitere de nye forældre grupper til arrangementer på skolen, hvilket er lykkedes, men vi kan ikke sige noget om en øget søgning på nuværende tidspunkt.

Grøndalsvængets Skole har i løbet af den treårige periode åbnet meget op i forhold til den indledende skepsis overfor forældrevinklen på rekrutteringsarbejdet og er i dag meget glade for arbejdet. En udfordring for projektmedarbejderen har været, at det har været uklart, hvem der fik Københavnermodeltimer på skolen, og hvordan de blev brugt. Derfor har ansvarsfordelingen også været mere utydelig og svær at navigere i med hensyn til planlægning af børnehavemøder og netværksmøder for projektmedarbejderen. Brug Folkeskolen har arbejdet med at støtte skolebestyrelsen i at igangsætte udarbejdelsen af principper for kontaktforældrearbejdet og aktiviteter for forældrene i de yngste klasser. Der er stadig et stykke vej før de besluttede principper reelt er implementeret, og det er Brug Folkeskolens vurdering er der fremadrettet fortsat vil være behov for en indsats fra foreningen.

Rådmandsgade Skole, netværksmøde 2011

NØRREBRO

I den sidste treårige periode har vi arbejdet mest koncentreret omkring Blågård Skole og Rådmandsgade Skole, hvor arbejdet har været aftagende i forhold til Guldberg Skole, da denne skole har været inde i en rivende udvikling. Fra at være en et-sporet skole har den nu har fire spor og er fyldt op med egne distriktsbørn. Vores indsats var intensiv de første år på skolen, men vores skøn er at kræfterne er bedre brugt på Rådmandsgade og Blågård Skole, der har mere skæve skoledistrikter socialt og etnisk og derfor også langt større udfordringer i forhold til at rekruttere elever. Guldberg Skole bør dog have opmærksomhed på at tiltrække og fastholde minoritetsbørnene fra distriktet, da disse nu udgør under 20 % af skolens elever.

Blågård Skole har haft en udfordrende periode. Skolen har været gennem en sammenlægning (Helligkors Skole og Blågårdskolen), hvilket har betydet et meget stort elevfrafald. På trods af den krævende fase, hvor skolen skulle forene to skolekulturer, ombygges og kæmpe med et stort økonomisk underskud, har skolen holdt fast i, at rekrutteringsindsatsen skulle prioriteres. Skolen har et fasttømret team, der understøttet af midler fra Københavnermodellen, gradvist mere og mere har overtaget styringen både i forhold til børnehavebesøg og netværksmøder. Blågård Skole har i samme periode inkluderet forældre fra indskolingen i indsatsen, så de både er med til at sætte deres præg på de aktiviteter, der arrangeres for kommende årgang, og selv er aktive deltagere i dem. Brug Folkeskolens forældre gik i de første år ud uden personale fra skolerne, hvor vi igennem de tre sidste år altid har mindst en børnehaveklasseleder med fra skolen. I samme periode har børnehaveklasselederne delt børnehaverne imellem sig, så hver børnehaveklasseleder dyrker kontakten til to eller tre af kvarterets børnehaver. Brug Folkeskolens projektmedarbejder på Nørrebro bistår fortsat arbejdet med at ringe rundt til børnehaverne for at få aftalerne i stand, da denne del af arbejdet er den mest tidskrævende. Brug Folkeskolen organiserer også de forældre, der går med ud på besøgene.

Med hensyn til netværksmøder holder skolen flere planlægningsmøder om året, hvor de evaluerer afviklede netværksmøder og laver planer for de kommende møder. Der arrangeres gennemsnitligt tre netværksmøder om efteråret og tre om foråret. Skolen booker selv de kulturelle aktiviteter og sørger for mad til møderne. Skolens rekrutteringsteam er blevet rigtig gode til at kommunikere og informere om deres arbejde til de kommende forældre, så de har mulighed for at kigge dybere ind i skolens pædagogiske og faglige praksis omkring børnenes skolegang.

På Rådmandsgade Skole kører samarbejdet med Brug Folkeskolen også godt, men i forhold til forankring af rekrutteringsaktiviteterne er nogle aktiviteter længere end andre. Til gengæld har der været plads til forskellige aktiviteter af mere eksperimenterende og udviklende art.

Skolens bestyrelse planlægger sammen med et lærerudvalg hvert år Åbent Hus på skolen før skoleindskrivningen, hvor der er god lejlighed til at møde både forældre, elever og lærere på skolen, samt se nogle af de aktiviteter, skolen byder på. Brug Folkeskolen er altid til stede på dagen, men har ellers ingen andel i planlægning og udførsel. Det samme gælder et årligt loppemarked på skolen, som planlægges og udføres af skolens bestyrelse, hvor kvarteret inviteres indenfor.

Brug Folkeskolen er stadig meget aktiv i forhold til planlægning af børnehavemøder, men er i højere grad end tidligere lykkedes med at få børnehaveklasseledere til at gå med ud, hvilket også har skærpet deres fokus på at få en god kontakt og dialog med områdets børnehaver, som de har udnyttet med henblik på at få en bedre viden om de kommende skolebørn, før de starter på skolen.

Brug Folkeskolen er stadig hovedarrangør på et årligt netværksmøde, hvor kommende årgangs børn og forældre inviteres ind sammen med de nuværende børnehaveklasser til en musikalsk fortælling og efterfølgende spisning. Til arrangementet i 2011 lykkedes vi med at få en gruppe forældre fra skolen til at stå for madlavning til arrangementet, og vi håber på, at skolen og forældrene vil gøre dette til en tradition, da der var stor begejstring for det blandt alle, hvilket betød at en bredere skare af skolens forældre var repræsenteret på dagen. Denne type arrangement betragter vi som et kombineret rekrutterings- og

fastholdelsesarrangement, da den glade og hyggelige stemning smitter af både på kommende og nuværende børn og forældre. Brug Folkeskolen og Rådmandsgade Skole har indledt en proces omkring forankring, og vil ligesom Blågård Skole involvere forældre fra indskolingen i planlægning og udførelse af aktiviteterne.

3.6 FOKUS PÅ FORANKRING

Tove Rasmussens evalueringsrapport henviser til Brug Folkeskolens målsætning om, at *"Brug Folkeskolens projekt skal skabe grobund for, at de frivillige skal overtage opgaven efter projektperiodens udløb og selvstændigt køre det videre"*. Tove Rasmussen påpeger i evalueringsrapporten, at der ikke er arbejdet med dokumentation for forankringen, men at det ikke nødvendigvis betyder, at der ikke er arbejdet med den. Vi håber med ovenstående afsnit at have dokumenteret denne del af vores arbejde, som vi vil styrke i den kommende tid. Samtidigt er det dog vigtigt at pointere, at vi kan komme noget af vejen ved hjælp af forældres frivillige arbejde i samarbejde med lærere og ledere på skolerne, *men* vi må også erkende, at rekrutteringsarbejdet for både frivillige forældre og skolerne er en stor og tidskrævende opgave, der kræver meget tilstedeværelse på skoler og i kvarteret, og at det derfor er en stor opgave at løfte alene af frivillige forældre i deres fritid. Vi mener derfor, at kontinuiteten i opgaven kræver en støtte enten i form af et sekretariat eller en meget aktiv gruppe lærere på den enkelte skole.

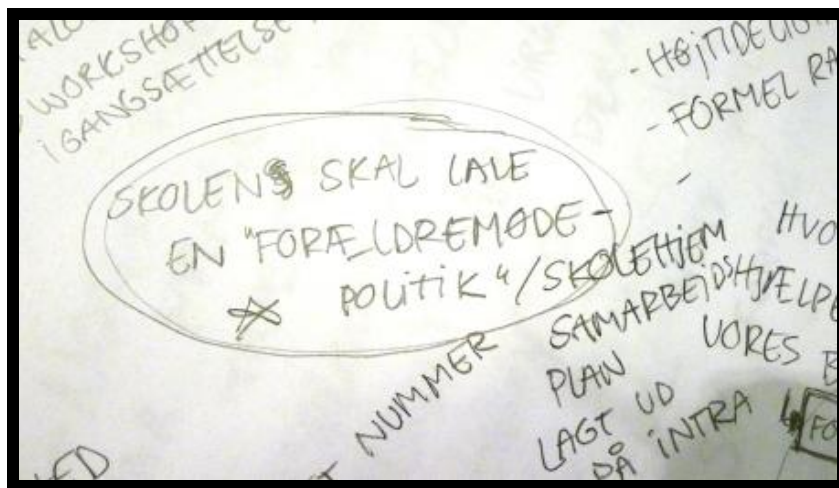
Brug Folkeskolens bod, Internationale dage – Taste the World 2011.

4. FASTHOLDELSE

Baggrunden for, at Brug Folkeskolen ønskede at udvide indsatsen omkring rekruttering til også at inkludere en indsats omkring fastholdelse af elever med majoritetsbaggrund eller med stærk hjemmebaggrund, var en erkendelse af, at en vellykket rekruttering til folkeskolen i socialt udsatte områder med mangfoldig elevsammensætning er afhængig af, om folkeskolerne formår at fastholde denne elevgruppe på skolerne. Der har folkeskolen en stor udfordring.

På mange folkeskoler er der et stort frafald allerede i de første år i indskolingen. I mange tilfælde er det en "naturlig fraflytning", dvs. at mange familier flytter ud af byen. En følgevirkning på skoler med mange socialt udsatte børn, at klasserne kommer ud af balance, dvs. at mængden af børn, der har vanskeligheder i og udenfor skolen vokser og kommer til at dominere klasserne med uroligt læringsmiljø og undertiden et hårdt socialt miljø. Det betyder et yderligere frafald, classesammenlægninger og dårligere økonomi for skolerne⁵. For mange forældre er der også en udfordring i at skulle samarbejde hen over kulturelle forskelle og sproglige barrierer. Derfor er det en udfordring både for forældre og skoler, dels at kunne give alle børn de rigtige faglige udfordringer, og dels at få børn og forældre til at spille bedre sammen, så der dannes kammeratskaber mellem børn og gode relationer mellem forældre på trods af deres meget forskellige udgangspunkter og derved fastholde flere elever på skolerne. Brug Folkeskolen har derfor rettet sin indsats mod forældresamarbejdet i den treårige projektperiode.

Vi har afholdt en række meget forskellige typer arrangementer på skoler på Amager, i Bispebjerg og på Nørrebro, der spænder over workshops, hyggelige spisearrangementer og temadage i klassen. Vores overordnede fokus har været, at skolens forældre selv skulle være med til at forme indholdet og afkastede af de aktiviteter, vi har været med til at sætte i gang.

⁵ Brug Folkeskolens frafaldsanalyse fra 2011 bekræfter, at det er disse faktorer, der er afgørende for om forældre flytter deres børn fra den lokale folkeskole. Jf. side 33

4.1. EKSEMPLER PÅ AKTIVITETER

WORKSHOP PÅ BLÅGÅRD SKOLE

Der er blevet afholdt to workshops på Blågård Skole i samarbejde med skolens skole-hjemvejleder i foråret 2010, og alle forældre på skolen blev inviteret.

Fire forældre i gang med at lave visionsfilm om forældresamarbejde til "Hvor skal vi hen" 2010

Formålet med de to workshops var at høre forældrenes mening om og erfaring med skole-hjemsamarbejdet og forældresamarbejdet på skolen. Der var tolke tilstede, og der blev gjort et stort forarbejde af skolens modersmålsundervisere for at få alle skolens forskellige minoritetsgrupper til at møde op. Derfor var der et flot fremmøde til begge workshops. Desuden var der arrangeret børnepasning, og der var mad til både børn og voksne. Arrangementerne blev finansieret af en skole-hjempulje fra Skole og Forældre. Skolehjemvejleder Nanna Bøndergaard Butters havde inden første workshop lavet en spørgeskemaundersøgelse blandt forældrene, både på dansk og oversat til arabisk, somalisk, tyrkisk og pakistansk, som en del forældre havde besvaret forud for workshoppen.

I *Hvad synes du?* ville vi gerne have viden om, hvordan forældrene opfatter samarbejdet med skolen og med hinanden. Vi stillede derfor en række spørgsmål, som forældrene i små grupper blev opfordret til at diskutere og skrive kommentarer til.

Den anden workshop *Hvor skal vi hen?* var en visionsworkshop, hvor vi havde samlet alle udsagn fra den tidligere workshop under temaer. Vi bad nu forældrene udvælge det tema, de gerne ville arbejde med, danne grupper omkring det og prioritere de udsagn, de mente var væsentlige. Herefter skulle de lave

visioner for, hvordan f.eks. det perfekte forældremøde kunne forløbe, lave fem udsagn om det og til sidst skulle gruppen udarbejde en lille visionsfilm under vejledning af Mille Brink fra Dramateket, med værktøjet *Television*. Arrangementet blev rundet af med, at forældrene skulle bevæge sig fra visionens verden og tilbage til virkeligheden, og komme med konkrete svar på, hvad man kunne gøre her og nu for at komme tættere på visionen om det gode skole-hjemsamarbejde og forældresamarbejde.

UDVIKLING AF KONTAKTFORÆLDRESAMARBEJDE – STØTTENDE MØDER FOR KONTAKTFORÆLDRE

Vi har i kølvandet på vores workshops holdt to opsamlende møder med en lille gruppe forældre, både med majoritets- og minoritetsbaggrund for at sparke konkrete tiltag i gang og skole-hjemvejlederen har fremlagt resultaterne for skolens lærere. Vi har efterfølgende iværksat et forsøg med to årlige møder for kontaktførelse i 0. og 1. klasse. Det har vi gjort ud fra en betragtning om, at der er større chance for at forældresamarbejdet i klassen styrkes gennem hele skoleforløbet, hvis der gøres en særlig indsats i 0. og 1. klasse. Skolen har erfaret, at det er nemmere at holde sammen på en klasse og fastholde elever, hvis der er god kontakt mellem forældrene, og der bliver arrangeret aktiviteter for børn og forældre løbende gennem årene. Kontaktførelse i de små klasser på skolen har ofte dansk baggrund, og oplever barrierer i kontakten med nogle minoritetsforældre. De giver udtryk for at mangle viden om, hvordan man overkommer disse barrierer og savner praktiske tip til, hvordan man får samarbejdet i gang.

På den baggrund er der blevet etableret forsøgsmøder, hvor kontaktførelse, skole-hjem vejlederen og en forælder fra skolebestyrelsen deltager. Temaerne, der drøftes, spænder vidt. Mange spørgsmål drejer sig om, hvordan man får samarbejde til at glide, når der er sproglige og kulturelle barrierer.

Forældrene har givet udtryk for, at det har været rart at møde anerkendelse af, at forældresamarbejdet kan opleves som udfordrende. At få viden om, at det tager flere år at få et godt samarbejde op at stå, men at besværet betaler sig, giver nyt mod, når arrangementer og legeaftaler er svære at løbe i gang.

Skolen har også efterfølgende udarbejdet en manual for skolens kontaktførelse.

WORKSHOP OM FORÆLDRESAMARBEJDE PÅ GULDBERG SKOLE

I foråret 2011 arrangerede Brug Folkeskolen på Nørrebro i samarbejde med skolens børnehaveklassteam og integrationsvejleder en workshop for børnehaveklasseforældrene om inkluderende og involverende forældresamarbejde. Workshopen bestod af indlæg fra integrationsvejlederen, Brug Folkeskolen og børnehaveklasselederen, og afsluttedes med gruppearbejde, hvor forældrene via et dialogspil diskuterede forskellige relevante emner, og hvor gode ideer til aktiviteter i klasserne blev udvekslet mellem forældre og givet videre. Ideen er at samle alle de gode ideer på skolens hjemmeside. Arbejdet er undervejs. Et andet initiativ som blev sat i gang, er at forældre fra 1. klasse hvert år ved skolestart introducerer de nye børnehaveklasser for ideer til forældresamarbejdet. Forældrene er på den måde med til at skabe fokus på den positive effekt forældresamarbejdet har for klassens trivsel.

WORKSHOP PÅ GRØNDALSVÆNGETS SKOLE

På Grøndalsvængets Skole har Brug Folkeskolen i Bispebjerg, på forespørgsel af skolebestyrelsen, arrangeret og afholdt en workshop på et kontaktførelsemøde i januar 2011. På workshopen diskuterede kontaktførelse kontaktførelserollen og delte erfaringer og gode ideer fra forældresamarbejdet på

skolen. Materialet fra mødet har resulteret i, at skolebestyrelsen har udfærdiget principper for kontaktforældrearbejdet på skolen og to foldere; *Trivsels- og kontaktforældreguide* og *Gode ideer til aktiviteter i klassen*.

Hilseøvelse til workshop på Grøndalsvængets Skole

FASTHOLDELSESARRANGEMENTER PÅ TAGENSBO SKOLE

I maj 2010 afholdt Brug Folkeskolen i Bispebjerg et fastholdelsesarrangement for 1. klasserne på Tagensbo skole i samarbejde med skolen med midler fra Skole og Forældre.

I april 2011 afholdt Brug Folkeskolen i Bispebjerg et stort fastholdelsesarrangement for børnehaveklasserne på Tagensbo skole i samarbejde med skolen med midler fra Skole og Forældre. Kontaktførældrene var med i hele fasen, det vil sige fra planlægning til gennemførelse og evaluering. På Tagensbo Skole var kontaktførældrene i en arbejdsgruppe med Brug Folkeskolens projektmedarbejder i Bispebjerg og skolens integrationsvejleder omkring arbejdet med at stable fastholdelsesarrangementet for de tre børnehaveklasser på benene. Formålet var dels, at klassernes forældre og elever skulle opnå større kendskab til hinanden, dels få debatteret emner/områder som vedrørte klasserne i forhold til trivslen (fødselsdage, forældremøder, legegrupper etc.), og dels at kontaktførældrene var med i hele processen og afprøvede, hvordan et arrangement for klassen kunne arrangeres.

WORKSHOP PÅ AMAGER FÆLLED SKOLE OG LERGRAVSPARKENS SKOLE

Brug Folkeskolens fastholdelsesaktiviteter har fået vind under sejlene i 2011, og også her har arbejdet koncentreret sig omkring kontaktfarældresamarbejdet. På Amager Fælled Skole har Brug Folkeskolen været med i en arbejdsgruppe, der havde til formål at inddrage forældrene og udvikle kontaktfarældresamarbejdet. Det har udmøntet sig i en workshop om emnet. Det bliver af arbejdsgruppen fulgt op af en folder.

Brug Folkeskolen på Amagers forældreworkshop på Lergravsparken Skole 2011

På Lergravsparkens Skole har Brug Folkeskolen i samarbejde med skolebestyrelsen afholdt to workshops. Den første i foråret 2011 havde temaet "Hvad kan vi som forældre gøre for at styrke det sociale liv i klasserne?" og var primært for kontaktfarældre. Workshopen resulterede i, at bestyrelsen har udarbejdet et idékatalog med inspiration til, hvad forældre kan gøre for at understøtte klassernes sociale liv. Som opfølgning på arrangementet afholdt bestyrelsen i samarbejde med Brug Folkeskolen en workshop i februar 2012 for forældre i 0. og 1. klasse, hvor der var mulighed for at forældrene kunne erfaringsudveksle med hinanden og sparre med forældre fra bestyrelsen, om det at være kontaktfarælder. Tanken er, at bestyrelsen i samarbejde med kontaktfarældre hvert år vil afholde lignende arrangementer, så nye forældre guides i deres nye rolle som skoleforældre og samtidig selv inviteres til at tage del i at udbrede praksis til forældre, der kommer efter dem.

ANBEFALINGER FRA BRUG FOLKESKOLENS FRAFALDSANALYSE SOM PROCESVÆRKTØJ

Brug Folkeskolen på Nørrebro har lavet en frafaldsanalyse for Rådmandsgade Skole og Blågård Skole (jf.

s.33). Den er blevet fremlagt på de to skoler i forskellige fora, hvor Brug Folkeskolen har debatteret analysen og er kommet med en række anbefalinger til, hvordan skolerne kan mindske elevfrafaldet ved at styrke den sociale og faglige trivsel på skolen.

DELTAGELSE I SKOLE OG FORÆLDRES FORDI-KONFERENCE

Brug Folkeskolen deltog med et oplæg på Fordi-konferencen i Odense den 27.4.2011. Konferencen handlede om skole-hjem samarbejde og minoritetsforældre. Brug Folkeskolens oplæg handlede om den konkrete praksis på skolerne, der betyder at flere forældre føler sig inviteret inden for og oplever sig som en del af skolens liv.

BRUG FOLKESKOLENS KONFERENCE OM FORÆLDREINDDRAGELSE I FOLKESKOLEN

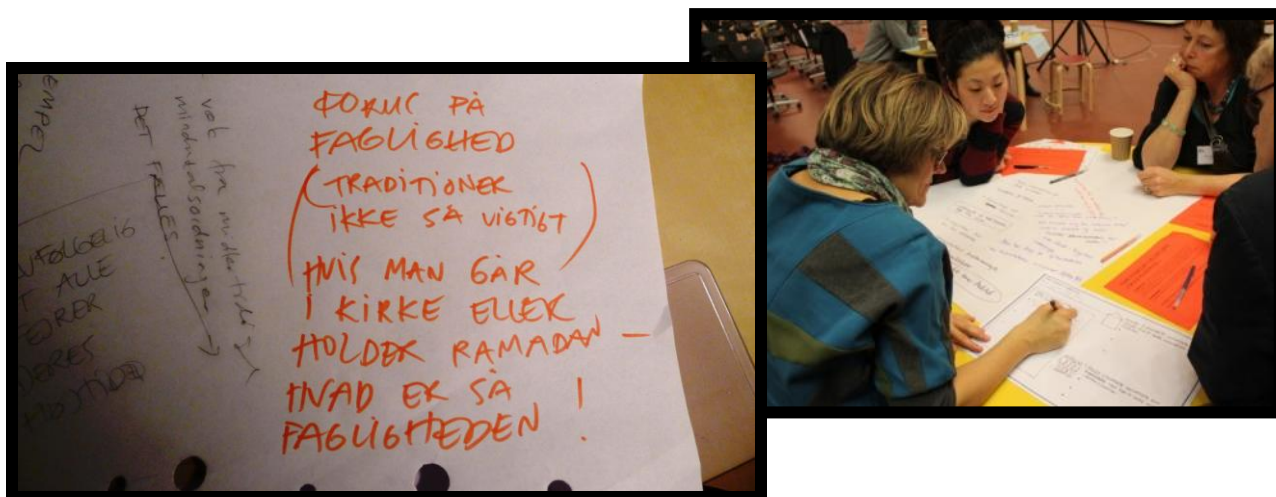
Brug Folkeskolen afholdt selv en konference om forældreinddragelse i folkeskolen den 6.12.2011. Konferencen fungerede dels som en formidling af Brug Folkeskolens erfaringer gennem den treårige projektperiode. Således var et af konferencens formål at vise, hvordan man kan skabe mere inddragelse i skole-hjemsamarbejdet ved aktivt at vise metoder igennem dagens program.

Konferencen havde fire oplægsholdere, Mette Kirk fra Brug Folkeskolen, Benedikte Ask Skotte fra Skole og Forældre, Nanna Bøndergaard Butters og Senka Besic, integrationsvejledere på henholdsvis Blågård Skole, Holbergskolen / Lundehusskolen og forælder Uzma Ahmad Andresen fra Rådmandsgade Skole.

Konferencen blev afsluttet med en cafédialog, som havde to formål: For det første at inddrage og indsamle deltagernes erfaringer fra skolerne, så vi kan inddrage det i vores materiale om skole-hjemsamarbejde. For

det andet at give cafédialogmetoden videre, som et værktøj til inddragelse af forældre til forældremøder, kontaktforældremøder og andre fora på skolerne. Man kan læse mere om vores konference og se resultaterne fra cafédialogen på vores hjemmeside under fanen forældresamarbejde og Konference om forældreinddragelse: (<http://www.brugfolkeskolen.dk/brugfolkeskolen/foraeldresamarbejde/konference-om-foraeldreinddragelse.aspx>)

UDVIKLING AF "KOGEBOG" TIL FORÆLDRESAMARBEJDE PÅ HJEMMESIDEN

For at gøre vores erfaringer tilgængelige for andre forældre er vi i gang med at udarbejde en "kogebog" til forældresamarbejde på www.brugfolkeskolen.dk. Målet er at dele ud af gode idéer, som er lette at bruge på alle skoler, formidlet på en let tilgængelig måde – deraf udtrykket "kogebog". På siden har vi også beskrevet nogle af de workshops, som vi har haft gode erfaringer med, ligesom vi kommer til at skrive noget om de udfordringer, der også er i forældresamarbejdet på mangfoldige skoler, og hvordan man overkommer dem bedst muligt. Når hjemmesiden er færdig er vores mål, at skolerne i vores bydele linker til den fra deres skoleintra-side, så den formidles til så mange af vores brugere som muligt.

4.2. UDVIKLING OG UDFORDRINGER

Vores arbejde med fastholdelse på skolerne har været under stor udvikling undervejs, og vi har måttet gribe samarbejdet meget forskelligt an fra skole til skole. Nogle steder har vi samarbejdet tæt med skolehjem vejlederne og integrationsvejlederne, og andre steder har skolebestyrelser og forældre været primus motor for aktiviteterne. Vores erfaring er, at skolerne prioriterer arbejdet meget forskelligt – nogle skoler er langt i forhold til at tænke i inddragelse af forældre, mens det for andre er meget nyt og betragtes som en udfordring.

Vores indgang til arbejdet i starten af projektperioden var at bruge det allerede eksisterende netværk fra før skolestart videre ind i skolen, og skabe "inklusionsambassadører" i klasserne, dvs. forældre, der havde særligt fokus på at holde fast i indsatser i klasserne, der kunne involvere og inkludere flere forældre i forældresamarbejdet. Vi fandt hurtigt ud af, at de forældre, der typisk meldte sig som kontaktforældre i

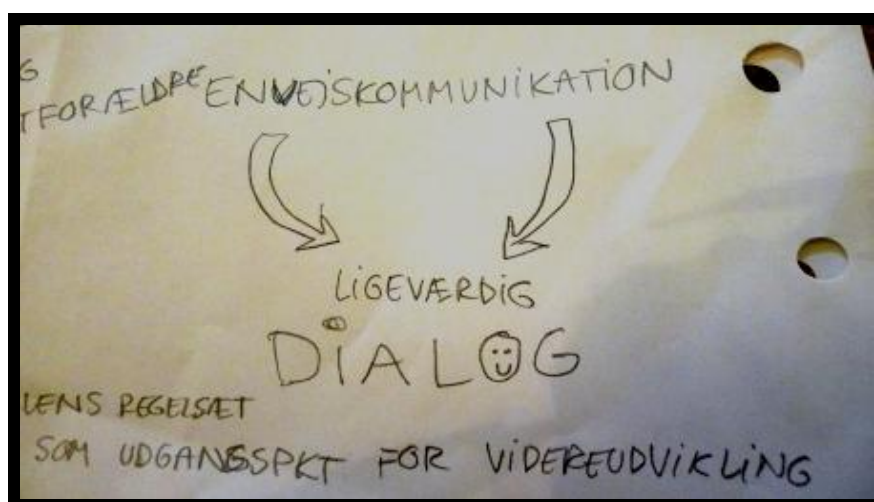
klasserne, også var de forældre, der havde været meget aktive i netværkene før skolestart. I stedet for at bygge et ekstra lag oven på det arbejde, der allerede foregik i klasserne, har vi mange steder som man kan se ud af vores aktiviteter, arbejdet med og igennem kontaktførelse, og flere steder i samarbejde med skolernes integrationsvejledere. Styrken har været, at de forældre, vi har arbejdet med har været meget motiverede, mens svagheden har været, at det primært har været forældre med dansk baggrund, der er initiativtagerne i forældresamarbejdet og derfor også dem, der sætter normen for, hvordan det skal foregå. Det er et vilkår, som både vi og skolerne skal forholde os til. Vi skal finde metoder til et inkluderende forældresamarbejde, der klæder forældre på til at involvere sig uanset hvilke forudsætninger, de som udgangspunkt har.

En fremgangsmåde er at skabe fora, hvor f.eks. forældre med minoritetsbaggrund bliver spurgt, hvilke informationer, de har brug for, for at kunne støtte op om deres børn, og hvilke ønsker de har i forhold til skolens kultur. Og hvor skolen også i højere grad bliver dygtigere til at gå i dialog om, hvad den forventer af forældrene. Det er afgørende at få gang i dialogen med forældrene, hvis skolerne ønsker inddragelse og ikke opdragelse af forældre med minoritetsbaggrund.

Vi er på vej med et forsøg på Rådmandsgade Skole, hvor vi i samarbejde med forældre fra skolen vil danne små dialoggrupper, der kan skabe en platform for at diskutere, hvordan man kan forme en skolekultur, der kan rumme den store mangfoldighed, der er på skolen.

En svær forudsætning for dialogen på skolerne er, at der i mange tilfælde ikke er tolkning tilgængelig. Skolerne har ikke råd til det. Vi har så langt, vi har kunnet forsøgt at overkomme den barriere ved at benytte skolens modersmåls lærere til at formidle kontakt og tolke til selve arrangementerne.

Vores vigtigste erfaring og erkendelse er, at samspillet mellem de forskellige parter på skolen er afgørende for skolens vægtning af forældresamarbejdet og dets succes. Ingen af parterne kan undværes i denne proces, og skolens rolle er at være vært og leder i dette arbejde. Den største udfordring er, at både skolernes lærere og ledere har mange opgaver, og derfor er forældresamarbejdet sjældent et af de områder, som skolerne prioriterer højest. Der er et stort uudnyttet potentiale her.

5. FORENINGEN

Generalforsamling 2012

Da Brug Folkeskolen udvidede sit arbejde fra at være en lokal forening på Nørrebro til også at omfatte Bispebjerg og Amager var udgangspunktet, at alle tre bydele skulle have en lokal forening, og at der samtidig skulle være en overordnet Brug Folkeskolen bestyrelse. Nørrebro og Amager har haft meget aktive og velforankrede bestyrelser igennem projektperioden, mens det har været en svær og stor udfordring at etablere en bestyrelse i Bispebjerg. Fra generalforsamlingen 2010 til 2011 havde Bispebjerg en bestyrelse, som gik i opløsning ved generalforsamlingen 2011, da kun ét medlem ønskede at genopstille. Der har været meget få forældre i bydelen, der har vist interesse for bestyrelsesarbejdet, og der har været uenighed om midler og mål til at få flere forældre til at vælge de lokale folkeskoler. Derfor er der i dag ingen bestyrelse i Bispebjerg, men et netværk af forældre, der stiller op til netværksmøder og går med ud i børnehaver.

Den overordnede bestyrelse blev stiftet til generalforsamlingen i 2011 og har fire medlemmer. Der har været en løbende diskussion i foreningerne om, hvordan foreningsarbejdet bedst køres videre, når Brug Folkeskolen er aktive i flere bydele, og der er pt. bestræbelser på at samle bydelsbestyrelserne i en stor

forening, hvor de forskellige retningslinjer for foreningens og sekretariatets arbejde skal udstikkes. Vi forventer, at arbejdsprocessen afsluttes og at der kommer en afgørelse på Brug Folkeskolens generalforsamling 2012⁶.

Evalueringen af Brug Folkeskolen peger på, at der er behov for at tydeliggøre forholdet mellem bestyrelsen og sekretariatets opgaver, et af foreningens mål i arbejdsprocessen er netop at blive tydeligere omkring henholdsvis bestyrelsernes og sekretariatets arbejdsopgaver, således at det også bliver mere overskueligt, hvilke opgaver man som frivillig forælder kan gå ind i, når man bliver en del af foreningen.

6.KAMPAGNER

AKTIONSDAGE

I 2009 afholdt Brug Folkeskolen en "traditionel aktionsdag" på Nørrebro, hvor bydelens forældre sammen med lærere og ledere fra skolen var på gaden foran børnehaver og på centrale pladser og gader og dele flag ud til børn og fortælle om de lokale skoler.

FLASH MOB AKTION PÅ RÅDHUSPLADSEN

I 2010 fejrede vi vores tilstedeværelse i tre bydele med dels lokale aktioner med flaguddeling og en stor fælles aktion på Rådhuspladsen, hvor vi lavede en flash mob aktion. Aktionen bestod af forældre og børn, der sammen med skuespiller Janne Aagaard sang og flagede til *Bogstavboogie* med et særligt Brug Folkeskolen vers. Politiken stillede venligst deres rullende lysavis til rådighed for os, så der stod Brug

⁶ Forældreforeningen Brug Folkeskolens vedtægter blev ændret på generalforsamlingen 2012, således at der nu er én stor bestyrelse bestående af fire bydele. Hver bydel har et aktivt netværk, der samarbejder med bestyrelsen.

Folkeskolen m.m. ca. hvert 5. minut fra kl. 17-18. Mellem 80 og 100 elever, forældre og ansatte fra skolerne deltog sammen med Børne-ungeborgmester Anne Vang og Overborgmester Frank Jensen. Se vores flash mob her: <http://www.youtube.com/watch?v=7pGy6ORmj4E>

PLAKATKAMPAGNE, HJEMMESIDEKAMPAGNE OG FILM OG DEBAT

I efteråret 2011 iværksatte vi en plakat- og hjemmesidekampagne, der viste forældre og elever fra folkeskolen og afholdte et debatarrangement om segregering i grundskolen. Plakatkampagnen kørte i tre uger i september og formålet var at brande folkeskolen og dens brugere. En del frivillige forældre i foreningen har været en aktiv del af kampagnen, både i planlægning og udførsel. Plakaterne med forældre, lærere, skoleledere og elever hang i en måned på mure og plakatsøjler centrale steder i København. Hver dag blev et nyt portrætinterview offentliggjort på skrift eller video på vores hjemmeside. Kampagnen sluttede med et debatarrangement i Cinemateket med fremvisning af filmen den amerikanske dokumentar "Waiting for Superman", der sætter viser den store segregering i det amerikanske skolesystem. Efterfølgende afholdt vi debat, hvor både forældre, lærere og skoleledere deltog. Portrætter af forældre og et referat af debatten kan ses på vores hjemmeside. Nørrebro Nordvest Bladet dækkede kampagnen og lavede et interview omkring skolevalg og folkeskolen med to fædre fra henholdsvis Nørrebro og Nordvest.

7. HJEMMESIDEN, NYHEDSBREVE OG FACEBOOK

HJEMMESIDE

I slutningen af 2010 fik vi en ny hjemmeside, og i 2011 har vi prioriteret at få den nye hjemmeside til at blive et levende site, hvor der løbende kommer nyheder fra skolerne, og hvor vi har haft fokus på at beskrive vores mange forskellige typer aktiviteter. Vi har haft en kommunikationsprojektmedarbejder i løntilskud, som har udarbejdet "vision og mission" for os, og som har skrevet en række artikler om skolerne i de tre bydele.

NYHEDSBREVE

I alle tre bydele blev der produceret og uddelt trykte nyhedsbrev til alle børnehaveforældre i oktober 2011. Selvom arbejdet med at uddele nyhedsbrev til alle børnehaveforældre kræver en stor indsats, er vores erfaring, at det giver pote at komme ud til alle forældre. Vi har oplevet et boom af interesse for foreningen efter uddelingen af det trykte nyhedsbrev. Derudover har alle bydele udsendt mellem fire-seks elektroniske nyhedsbreve i 2011. Vi har nu samlet 1650 modtagere af vores elektroniske nyhedsbreve, mens samtlige børnehaveforældre i de tre bydele modtager vores trykte nyhedsbrev, dvs. omkring 7500 børnehavebørns forældre.

FACEBOOK

Brug Folkeskolen har nu knap 600 medlemmer på Facebook. Siden bruges til at fortælle om vores aktiviteter, sprede nyheder om skolerne og dele relevante debatindlæg og nyheder om folkeskolen. Senest har der været en meget livlig debat blandt forældre omkring det frie skolevalg og forholdet mellem privat- og folkeskolen, med omkring 50 indlæg.

8.POLITIK OG FORVALTNING

Igennem hele projektperioden har Brug Folkeskolen holdt faste kvartalsmøder både med distriktsforvaltningerne og den centrale forvaltning på Børne- og ungeområdet i Københavns Kommune, hvor vi diskuterer aktuelle udfordringer og problemstillinger omkring folkeskolen i vores bydele og igennem det sidste år også implementeringen af Københavnermodel 2.0. Vi har også haft to årlige møder med Børne- og Unge Borgmester Anne Vang.

På nuværende tidspunkt sidder Brug Folkeskolen med i PR-udvalget "Folkeskolen – det naturlige førstevalg" sammen med Skole og Forældre, Københavns Lærerforening og Skolelederforeningen i BUF, hvor vi skal komme med forslag til tiltag, der kan styrke promoveringen af den københavnske folkeskole.

Brug Folkeskolen har gennem de tre år holdt en række møder med relevante politikere fra diverse partier fra Borgerrepræsentationen i København samt relevante landspolitikere, herunder blandt andet tidligere Undervisningsminister Tina Nedergaard og uddannelsesordfører Christine Antorini, nu Børne- og Undervisningsminister. Formålet med politikermøderne er at sikre, at de skoler, der skal løfte de største opgaver ikke glemmes. Vores dialog med politikerne handler derfor om at synliggøre virkeligheden på de skoler, som vores forældre har deres børn på.

Brug Folkeskolen på Nørrebro er desuden en del af Københavnermanifestgruppen, som startede i 2010 og som består af en række skoleledere, debattører, politikere m.fl. (Se Årsrapport for Brug Folkeskolen på Nørrebro, bilag 6) og Brug Folkeskolens hjemmeside her:

<http://www.brugfolkeskolen.dk/brugfolkeskolen/vision,-mission-og-motivation/kbh-manifestgruppen.aspx>

9.SAMARBEJDE, VIDENSINDSAMLING OG VIDENSDELING

Brug Folkeskolen får mange henvendelser fra både forældre, skoler, forvaltninger og andre der er interesserede i vores arbejde med forældrenetværk og rekrutteringsarbejde m.m. Vi har deltaget i forskellige fora, konferencer og lign., hvor vi har formidlet vores viden og har kunnet indhente ny viden, som er brugbar i vores arbejde. Her følger en oversigt over internationale og nationale samarbejder, som vi har haft i projektperioden.

SENESTE INTERNATIONALE SAMARBEJDSPROJEKTER

Vi har sammen med forsker Simon Calmar Andersen fra Aarhus Universitet, Christian Lamhauge Rasmussen fra Undervisningsministeriet og Rikke Sloth fra Århus Kommune, bidraget med et dansk afsnit til bogen *International Perspectives on Countering School Segregation*, (2010) ed. by Guido Walraven m.fl. i

samarbejde med forskere og praktikere fra 20 lande. Vi har deltaget i internationale konferencer med oplæg og modtaget besøg fra flere internationale forskere og praktikere. Vi har en tæt samarbejdsrelation med Dutch Knowledgecenter of Mixed Schools i Amsterdam. Senest har vi holdt en fælles workshop på ICSEIs konference i Malmø og planlægger et besøg fra centret i København i samarbejde med Ministeriet for Børn og Undervisning. Vi har desuden indledt et samarbejde med to nyere hollandske og belgiske forældreinitiativer, der har samme formål som Brug Folkeskolen, med henblik på at afsøge mulighederne for at indgå i et EU partnerskabs projekt. OECD har besøgt vores projekt og givet os en god anbefaling.

Brug Folkeskolens udsendte sammen med flere af oplægsholderne i Amsterdam december 2010

SENESTE NATIONALE SAMARBEJDSPARTNERE

Nationalt bidrager vi til at udbrede metoder til at vende søgningen på skoler i socialt udsatte områder, samt til en øget søgning til folkeskolen i bred forstand via nedbrydelse af fordomme gennem information og dialog. Den legitimitet, der ligger i, at vi har vores viden fra vores egne børns skoler er vores fremmeste redskaber i arbejdet og vækker interesse mange steder. Udover vores egne tre bydele, har vi senest bidraget i Sydhavnen, hvor vi gerne vil øge indsatsen. Uden for København har projektleder Mette Kirk senest været i Horsens i forbindelse med et forløb for danske kommuner om øget borgerinddragelse i løsning af offentlige opgaver. Brug Folkeskolen deltog også i Mandag Morgens Løsningsgalleri på Velfærdens innovationsdag i København den 19. januar. Vi har indledt et samarbejde med Marianne Nøhr Larsen fra Center for Interkulturel Dialog, og projektmedarbejder Mette Jeppesen underviser på et kursus om kultur, etnicitet og forældreinddragelse på en række folkeskoler i Vestjylland. Vi samarbejder desuden med Skole og Forældre, både i konkrete samarbejdsprojekter, men også generelt, da vi her kan være med til at sætte en dagsorden, der også involverer skoler i udsatte områder i storbyerne.

Fra workshop med lærerkollegiet på Alkjær Skolen i Ringkøbing

I løbet af 2011 har vi haft løbende kontakt og sparring med netværket: "Forældrene i Sydhavnen". Forældregruppen er bekymret over situationen for folkeskolerne i Sydhavnen i forbindelse med bygning af en helt ny skole i et nybygget boligområde som er socioøkonomisk meget bedre stillet end resten af Sydhavnen. Brug Folkeskolen har ikke tidligere været aktive i Sydhavnen, bortset fra sporadisk sparring og udlevering af flag til forældrearrangementer til trods for at bydelen er karakteriseret ved en etnisk og socialt blandet befolkningssammensætning med mange socioøkonomiske udfordringer. Bydelen er derfor meget relevant i forhold til Brug Folkeskolens videre indsats. Brug Folkeskolens vurdering er, at der er et stort potentiale i den aktive forældregruppe for at vende udviklingen på kvarterets skoler og en indsats ville give mening på kvarterets skoler. Derfor håber vi, at vores fondssøgning bærer frugt og giver os mulighed for at støtte Forældrene i Sydhavnen fremadrettet.

EKSEMPEL PÅ VIDENSINDSAMLING: FRAFALDSANALYSE PÅ NØRREBRO

På Nørrebro har vi i 2011 lavet en frafaldsanalyse for Blågård og Rådmandsgade Skole, bestående af ni kvalitative interviews med 10 forældre fra Rådmandsgade Skole og Blågård Skole. De interviewede forældre har alle været dedikerede til deres lokale folkeskole, men er endt med at flytte deres børn til andre skoler. Vi har villet afdække årsagerne, dels for at undersøge, om der viser sig generelle mønstre og strukturer, der er afgørende for skoleskiftet og dels for at kunne afdække de områder, hvor skolerne selv kan øge indsatsen i forhold til at fastholde bredden i deres elevsammensætning på skolerne. Hovedkonklusionen er i grove træk, at der er udfordringer på skolerne omkring den sociale trivsel, i forhold til identitet og kammeratskaber, i forhold til uroligt læringsmiljø og forældresamarbejde og forældreengagement. Problematikkerne øges af elevfracfald og som en følge heraf hyppige classesammenlægninger pga. det økonomiske taxametersystem, som skolerne er underlagt.

Vi har valgt at bruge frafaldsanalysen som et arbejdsredskab til skolerne. Konklusioner og anbefalinger af analysen er blevet fremlagt for Blågård Skoles bestyrelse, og de er blevet anvendt i skolens arbejde med at udvikle ny profil. På Rådmandsgade Skole er analysen blevet fremlagt først for skolens PU udvalg med efterfølgende diskussion, herefter for skolens bestyrelse, og anbefalingerne indgik i en temadag for skolens lærere, hvor de bl.a. arbejdede med en proces omkring styrkelse af forældresamarbejdet og arbejdet med elevtrivslen. Udbyttet har således været positivt. Dog er der fra flere sider blevet efterlyst, at vi fortsætter med en undersøgelse af årsager til frafald blandt minoritetsbørnene via interviews med forældrene, samt en analyse af de klasser, hvor det lykkes at få god trivsel og et godt forældresamarbejde i gang. Ambitionen er der, men de tidlige ressourcer kan ikke stå mål med ambitionerne. Vi har forsøgt at give minoritetsforældrene en stemme i fremlæggelserne af analysen ved at fremhæve de samtaler, vi har haft med forældre samt udpegning af oplevede situationer, hvor praksis ikke har været hensigtsmæssig eller direkte ekskluderende.

Arbejdet med frafaldsanalysen og den efterfølgende proces, hvor konklusionerne er blevet inkluderet i skolernes arbejde, er et godt eksempel på, hvordan Brug Folkeskolens formidling af forældres erfaringer og oplevelser med skolerne, kan forankres i en forbedring af skolernes praksis omkring forældresamarbejde og den sociale trivsel på skolerne.

10. PRESSE

Brug Folkeskolen har haft god pressedækning til mange af vores aktiviteter og debatter.

2010 har været det mest markante år, hvor vi har været både i lokale og landsdækkende medier flere gange. Vi oplever, at pressen henvender sig til os, når det drejer sig om spørgsmål omkring blandede skoler, fordelingsspørgsmål m.m.

Københavnermanifestet blev offentliggjort i Politiken og i kølvandet herpå, kom en stor artikel i PS sektionen om udviklingen på nogle af de skoler, Brug Folkeskolen er aktiv på. Bl.a. blev projektleder Mette Kirk interviewet sammen med to tidligere elever fra Blågård Skole. Brug Folkeskolen på Nørrebro's daværende formand Suzan Erdogan Borglind var i TV2 News. Brug Folkeskolens formand Tina Møllmann Jensen er blevet interviewet til Urban omkring den positive udvikling på Amager Fælled Skole. Vi har udtalt os i forbindelse med sagen på Holberg Skolen omkring mor-møder, i Information, Berlingske Tidende, Urban, 24 Timer og i TV2 News omkring forskellige problemstillinger i forhold til skæv elevsammensætning på folkeskoler i København. Vi har været i Metro i forbindelse med vores Flash mob aktion. Samme aktion blev dækket af Danmarks Lærerforenings webmagasin og blad.

Desuden blev Folkeskolernes kulturdag på Amager dækket af Brygge Bladet og Amagerbladet og Amar'østen. Nørrebro og Nordvest Bladet har i foråret skrevet flere gange om Brug Folkeskolen i Bispebjergs aktiviteter, og der har været ros til Brug Folkeskolen i Bispebjergs projektmedarbejder for sin kæmpe indsats i bydelen i et læserbrev.

I 2011 har vi enkelte gange været i de nationale medier, men har primært markeret os i lokalaviserne med omtale af vores plakatkampagne.

11. KONTOR OG PERSONALE

Med udgangen af projektperioden har vi et velfungerende og kvalificeret sekretariat. I april gik vores medarbejder på Amager på barsel og ønskede ikke at fortsætte efterfølgende pga. af et længerevarende udlandsophold. Vi ansatte Anna Charlotte Thorsted som projektmedarbejder på Amager. Skiftet foregik uden de store følger for projektet, da Anna hurtigt var inde i arbejdsområderne. Vi havde en kommunikationsmedarbejder ansat i løntilskud i 6 måneder som bidrog til at udvikle hjemmesiden, arbejde med at udvikle vores interne og eksterne kommunikation m.m. Det er endnu ikke lykkedes at skaffe midler til at føre arbejdet videre på samme niveau som i projektperioden. Vi søger fortsat midler, men som det ser ud nu halveres lønmidlerne, og vi er i en afklaringsfase vedrørende projektets fremtidige organisering og prioriteringen af de midler, vi har til rådighed.

12. BRUG FOLKESKOLEN FREMADRETTET

Rapporten afsluttes med en kort opsummering af Brug Folkeskolens arbejde, hvilke områder vi fortsat vil arbejde med, og hvilke nye områder vi vil udvikle.

Vi kan konkludere, at foreningens arbejde fortsat giver mening og skaber resultater. Vi vil derfor fortsætte vores kerneopgaver med:

- at gøre de lokale folkeskoler til et aktivt tilvalg,
- at vende elevsammensætningen på skoler i socialt udsatte områder,
- at imødegå mytedannelser om, at skoler med mange minoritets elever er dårlige skoler,
- og at gøre skolerne til kvarterernes kulturcentre

Konkret vil Brug Folkeskolen fortsætte arbejdet med at udvikle og udbrede vores erfaringer med rekruttering og fastholdelse i folkeskolen, som vi har erhvervet gennem ni års arbejde. Brug Folkeskolen er det eneste initiativ i Danmark, der vedholdende, systematisk og *i praksis* arbejder med at finde metoder og løsninger til at undgå et segregeret skolesystem. Vi håber, at vi fortsat kan finde midler til at fortsætte og udvikle arbejdet og inkludere endnu flere samarbejdspartner fremover.

Foreningen vil derfor

- fortsætte med at arbejde for at fremme søgningen til folkeskolerne i socialt og etnisk mangfoldige kvarterer
- arbejde videre med forældrenetværk
- formidle information, viden, metoder og erfaringer til folkeskoler og forældre
- samarbejde med skolerne om at skabe inkluderende forældresamarbejde, der fastholder flere i folkeskolen

Løsninger skal ikke kun findes i den enkelte folkeskole. Derfor vil vi også

- fortsætte det skolepolitiske arbejde og debatten om bekæmpelse af segregering i folkeskolen

Brug Folkeskolen mener, at viden om konsekvenser af et segregeret skolesystem og metoder til at modvirke segregeringen skal videreformidles og være tilgængelig. Et nyt mål for os er derfor at arbejde for

- på kort sigt: bedre vidensudveksling på tværs af skoler, kommuner, politikere og forskere i hele landet. Vi påbegynder arbejdet her i 2012.
- på længere sigt: arbejde på, at der oprettes et videnscenter for bekæmpelse af segregering og de særlige udfordringer, der er i mangfoldige folkeskoler. (Inspireret af Dutch National Knowledgecentre for Mixed Schools i Amsterdam.) Vi vil gerne være aktør i en proces, hvor flere

parter går sammen og skaber dokumentation og viden, som kan være til gavn for skoler såvel som de politiske beslutningstagere.

Udviklingspunkter for foreningen og samarbejdspartnere

Med udgangspunkt i den eksterne evaluering af Brug Folkeskolens projektperiode 2009 -2011 vil vi arbejde med

- at synliggøre og tydeliggøre arbejdsopgaver og fordeling: Både mellem skoler og Brug Folkeskolen, men også internt i forhold til ansatte og frivillige kræfter, så der er klarhed om ansvarsområder for henholdsvis forening og sekretariat.
- i højere grad opsøge og inkludere forældre med minoritetsbaggrund i vores arbejde, en udfordring vi deler med mange andre, men som ikke desto mindre er vigtig, hvis vi fremover skal skabe et inkluderende forældresamarbejde, i foreningen såvel som på skolerne.

